

497

3474

491.99-8

4-87

2010

2002

491.542-81
4-92

Հ.Ա.Խ.Հ.

428
56-97

1925

428
56-90

491.99-8
Գ-87

Գ Ր Ա Գ Ե Տ

ԱՅԲԲԵՆԱՐԱՆ ՄԵԾԱՀԱՍԱԿՆԵՐԻ ՀԱՄԱՐ

Քանի դեռ, մեզ մոտ կա անգրագիտու-
թյուն, ֆաղափական լուսավորության մա-
սին խոսք չի կարող լինել: Անգրագետը
ֆաղափանությունից դուրս է:

Լ Ե Ն Ի Ն

Կ Ա Ջ Մ Ե Յ Ի Ն

ՔԱՂԼՈՒՍԳԼԽԻԼԱՐԻ ՄԻ ԽՈՒՄԲ ԱՇԽԱՏԱԿԻՑՆԵՐ

Զորքող տիպ.

821
7P-ժԵ

ԴԱՍԱՏՈՒՆԵՐԻՆ

Ներկա հրատարակության մեջ, նախկին փորձերի հիման վրա, արված են միջանի փոփոխություններ և ուղղումներ:

1. Հնչյուններն անմիջապես առաջին դասից չեն դասվում, այլ 6-7 դասից հետո, յերբ բառերի ու վանկերի գծագրական պատկերը յուրացնելու մեջ բավականաչափ վարժվել են:

2. Անկապ, միտք չարտահայտող վանկերը վերացված են:

3. Առաջին դասն սկսվում է բանավոր զրույցով, փորձ նյութին և առաջին պատկերը, իսկ նպատակը պիտի լինի պարզաբանել I լողունգի «ուսումը ուժ և» խմատը:

Մեր ցանկության հակառակ հնարավոր չեղավ յուրաքանչյուր լողունգի իմաստը նկարով արտահայտել. աշխատել ենք մեջ ընդ մեջ այդ բացը լրացնել:

4. Մաթեմատիկական բաժինը կոմպլեքսային սխեմի հիմունքներով զուգընթաց տարվում է նյութի համապատասխան տեղում (տեսական ցուցմունքներ տես «Մեթոդական ժողովածու» (ձեռնարկ լիկ-կայան. ուսուցիչն. համար):

5. Վերոջ դեպքերում դասատուներին ոգնելու նպատակով հարցեր ու ցուցմունքներ են դետեղված եջերի ստորև:

6. Միջանի վարժության նոր նյութ է ավելացրած և տեղ-տեղ մշտնադրելով կապակից փոփոխության են յենթարկած:

7. «Ընթերցարան» բաժինը հարստացրած է նոր հոդվածներով, վստահավորներով և նկարներով:

Դասագիրքը կազմված է Մոսկվայի համառուսական մեթոդիստների կոնֆերենցիայի կողմից (1922 թ. 7—12 սեպտ.) ընդունված ամբողջական բառերի վերլուծական-համադրական (անալիզ-սինտեզ) մեթոդով (տես «Մեթոդ. ժող.») Այս մեթոդով առաջին քայլից վարժեցնում են սովորողներին կարդալ ու ըմբռնել միանգամից ամբողջ բառերի բառապատկերները:

Նախադասությունը—լողունգը—ամբողջական բառերով կարդալ սովորելուց հետո բաժանում են հատ-հատ բառերի (վերլուծում). այդ բառերը տեղափոխելով, յիտ ու առաջ տանելով՝ ստանում են նոր նախադասություն (համադրում): Այս վարժություններից հետո բառերը բաժանում են վանկերի (վերլուծում կամ անալիզ) և այդ վանկերից կազմում են նոր բառեր, նոր մտքեր (համադրում կամ սինտեզ):

VII-դ դասից սկսում են բառերից հնչյուններ դուրս բերել—վերլուծել, ստացած հնչյուններից—նոր վանկեր, բառեր ու մտքեր կազմել—համադրել:

Սկզբում պարապմունքների զլխավոր նպատակը լինելու յե «կարդալու և գաղտնիքը» յուրացնելը, իսկ դիրը կամ արտանկարումը միայն մի ու-

946-91

84483-սկ

Ցիքամ 15,000

Պետրոսի առաջին տղարան վարժարանատեղ

ժանդակ միջոց և հանդիսանալու մոտոր (շարժողական) հիշողության շնորհիվ ամրապնդելու բառերի ու վանկերի մտապատկերները:

ՄԻՔԱՆԻ ՅՈՒՑՄՈՒՆՔՆԵՐ

Առաջին դասն սկսվում է բանավոր զրույցով: Պարզ ու հասկանալի բառերով, սովորողների մասնակցությամբ պետք է նկարագրել I պատկերը և աշխատել այդ զրույցի միջոցով պարզաբանել I լողունգի խմաստը (հարցերը տես եջ I-ին): Հետո ուսուցիչը զրատախտակի վրա պարզ ու խոշոր տպագիր տառերով գրում է ամբողջ լողունգը, ապա վորոշ ու հատու առգանություններ կարդում է գրածը, վորպեսզի սովորողները բառի հնչյունական կողմը զուգորդեն նրա գծագրական պատկերի հետ: Նույնը կրկնում են սովորողները: Նրանք արտանկարում են բառերը և կարդում իրենց գրածը: Արտանկարելու միջոցին պետք է խիստ հետևել, վոր գրիչն այնպես շարժեն, ինչպես պահանջվում է տառերը գրելու համար, ապա թե վոչ, նրանք կարող են ներքևից սկսել տառի նկարելը, և այսպիսով ձեռագրի անցնելիս նոր գծավարություններ առաջ կգան: Առաջարկում ենք լողունգը խոշոր տառերով գրել բայն շերտ թղթի վրա այնպես, վոր կարելի լինի բառ առ բառ ծալել, վորպեսզի նախադասության վերլուծում-համադրումը պարզ ու վորոշ լինի, նույնը և տառերի ու վանկերի վերլուծման համադրության դեպքում: Հնչյունները դառնելու միջոցին կարելի չե ոգտվել հատ-հատ շարժական տառերից: Նույն վարժություններն անձամբ կատարում են սովորողները: Մեթոդական այս ընթացքը վերջին դասերին խիստ չի պահպանվում, վորովհետև շատ բան ավելորդ կրկնություն է դառնում: Այսպիսի աշխատանքները նոր են կիրառվում մեր կյանքում, հազիվ 2-3 տարվա անցյալ ունեն, բնական է, ուրեմն, վոր այս դասագիրքն ունենա թերություններ: Ուստի կենդրեյինք հասակավորների անգրագիտության վերացման դպրոցական գործին մոտիկ կանգնած մանկավարժներին և դասատուներին փորձից հանած իրենց դիտողությունները հաղորդել քաղուսդխմարի դպրոցա-դասընթացային բաժնին:

Փաղափական լուսավորության գլխավոր վարչության
դպրոցա-դասընթացային բաժին

I ուսումը ուժ է

ուժ է ուսումը
ուսում ունես՝ ուժ ունես
ունես ուսում՝ ունես ուժ
ուժ ունես, ուսում ունես:

II
ու-սու-մը ուժ է
ու-սում ու-նես՝ ուժ ու-նես
ուսում ու ուժ ունես
ուժ ու ուսում ունես:

Զրույց. — Ի՞նչ է նկարած այս պատկերի վրա:
Ովքեր են գնում դպրոց:
Ո՞ւմն է այժմ ուժն ել, ուսումն ել:

ուշ լինի՝ նուշ լինի

նուշ լինի՝ ուշ լինի
լինի ուշ՝ լինի նուշ
լինի ուժ՝ լինի ուշ
ուսուսմ լինի՝ ուշ լինի
ուժ ու ուսուսմը նուշ լինի:

IV

ուշ լի-նի՝ նուշ լի-նի
ու-նի ու-սուսմ, ու-նի ուժ
ու-մը լի-նի ու-սուս-մը
լի ու լի ուժ ու-նի
ուշ ե ելի նուշ ե
ուժ ունի լի ու լի
ուշ ուսուսմը ելի ուժ ունի

Անգրագիտութեան վերացման դեկրետը հայտարար-
վեց 1921 թվի սեպտեմբերի 21-ին:

Հարցեր. — Ինչո՞ւ փոքր հասակում գրել-կարդալ չեք սովորել:
Վճռակա՞ն ավելի շատ անգրագետ կա — գյուղացի
թե քաղաքում:
Ինչո՞ւ գյուղում շատ կա:

V

ով կարդա՝ նա մարդ ա

ով մարդ ա՝ նա կարդա
նա կարդա, ով մարդ ա
նա մարդ ա, ով կարդա
ով ուժ ունի, նա կարդա

ով կար-դա նա մարդ ա
ա-սուսմ ե կար-դա
նա ա-սուսմ ե ուշ ե
ուշ լի-նի, ա-նուշ լի-նի
ով ե մարդ
նա ե մարդ, ով ուսուսմ ունի

VII

նա մարդ ա

ա-սա սա

ու-սուսմ, ուժ, ում, ուս

նա, ու-նի

սա կարդա, նա կար անի
ով կար ունի—սուս անի

VIII

շինականը շինարար ե

շինարար ե շինականը
շինական կարդա ու շինի
ասան, ուսուսմը ուշ ե, ելի անուշ ե
ով ուսուսմ ունի, նա ուժ ել ունի
շի-նա-կա-նը շի-նա-րար ե
շի-նա-կան կար-դա ու շի-նի

IX

շի-նի, լի-նի, ու-նի

ուշ ե, ելի նուշ ե

ում, ասուսմ, մի, մարդ

կարդա, կար կարի

ա Ա

ս Ս

ու Ու

ն Ն

ի ի

ե ե

ժ ժ

կ կ

Նունե

Նունեի մարդը շինական է. նա ուսում
ունի, ուժ ունի—նա շեն է
Նունեն էլ ուսում ունի. նա կար էլ կանի
իլիկ էլ կը մանի ու շեն կը լինի

X

Ով վոր շինի՝ շեն կը լինի

շեն կը լինի՝ ով վոր շինի
ով կարգա ու շինի, շեն ու ուժով կը լինի
շինարար մարդը շեն կը լինի
մե-նակ մարդը ան-ուժ է
մի-ա-սին շինի, վոր ա-վե-լի ու-ժով լի-նես
վոր, վար, վեր
ով, որ, նոր
կար ա-րա, վար արա
ուժ, ու-ժը
շինիր շինական
շինիր շարունակ
լի ու կիրակի
շինիր ու շարիր
կարգա ու վարիր

վ Վ
ո Ո
ր Ր
ճ Ճ

I	II	III	IV	V	VI	VII	VIII	IX	X
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10

Հարցեր. — Վերջերորդ գտն ենք պարագում.
Ուրեմն քանի՞ դաս ենք պարագել.
Այժմ վերջերորդ ամիսն է.
Քանի՞ շաբաթ է, դպրոց եք գալիս:

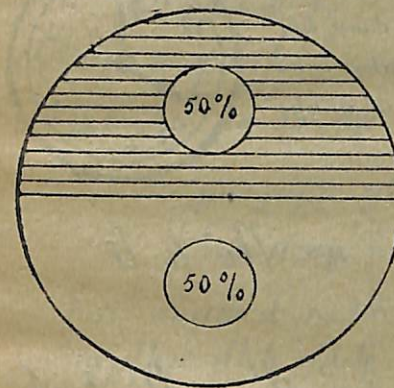
XI

Կարմիր դրոշակը շինականի դրոշակն է

շինականի դրոշակն է կարմիր դրոշակը
կար-միր դրո-շա-կը շի-նա-կա-նի դրո-շակն է
մեր դրո-շա-կը կար-միր է

դրոշ, դաս, դու, դա
դրոշակը, դա-սը, ու-ժը
շեն, շինի, շիշ, նուշ
լի-նի, ե-լի,

դ Պ
ը Ը
շ Շ
լ Լ

Կարմիր դրոշակը ուժ ունի.
ով վոր կարմիր դրոշակ ունի,
նա ուժ էլ կունենա, ուսում
էլ. ով ուսում ունի, նա շինա-
րար ու շեն կը լինի*:

Յերեանի ազգաբնակչության հարյու-
րից 50-ը կին է, այսինքն 50 տոկոսը
կին է, 50 տոկոսը տղամարդ**:

* Միանիշ թվերից անցնել յերկանիշների: Հարյուրը անցնելու մի ջո-
ցին ոգտվել դեպքից և բացատրել տոկոսի գաղափարը. կենսական խնդիր-
ներ և դիտարկումներ կադմել:

** Հարցեր. — Յերբ կատարվեց Հայաստանի խորհրդայ
նացումը—1920 20/XI:

Վեր թվին եր Ռուսաստանի մեծ հեղափոխությունը—1917 7/XI:
ել ով կարմիր դրոշակ ունի, մեր դրոշակը ինչո՞ւ յե կարմիր:

XII

Ով աշխատի՝ նա ուտի

նա ուտի՝ ով աշխատի
աշխատիր, կարգա, շինիր—շեն կը լինես
ով աշ-խա-տի նա ու-տի

ու-տի, տի-րի
աշ-խա-տիր, խո-սիր

յր Մ
խ խ

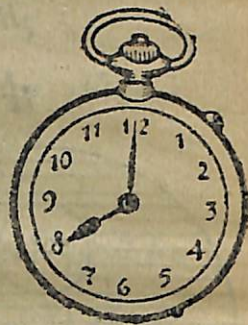
կարմիր աշխատավորը շինարար է

Աշխատիր վոր ուտես

Դաշտում աշխատիր, տանը սովորիր:

Մի ժամանակ աշխատավորը շատ աշխատում էր, դատարկ էր նստում: Նա անուսում էր ու անուժ: Ուժն ու ուսումը տերտերինը, գրամատերինն ու իշխանին էր: Մեր որով ով աշխատի, նա կուտի. աշխատավորն իր վաստակի տերն է:

Հարցեր. — Այսոր վերջերորդ գտան է: Նայեցեք ժամացույցին — քանի՞ ժամ կա նշանակված. ինչո՞ւ. (բացատրել—ցերեկ և գիշեր). որը քանի՞ ժամ ունի:

Ուսումը ուժ է

Պատշտ՝ ուժ է

Ուսում ունես՝ ուժ ունես

Պատշտ ունես՝ ուժ ունես

Ուշ լինի՝ նուշ լինի

Ուշ լինի՝ նուշ լինի

Ով կարգա՝ նա մարդ ա

Ով կարգա՝ նա մարդ ա

Շինականը շինարար է

Շինականը շինարար է

Ով վոր շինի՝ շեն կը լինի

Ով վոր շինի՝ շեն կը լինի

ու Ու է է

Տ Մ ա Ա Տ Տ

լ Լ ի ի շ Ե

կ Կ ն ն

ա Ա ր ր

վ վ ո Ո

Ով աշխատի՝ նա ուտի

Ով աշխատի՝ նա ուտի

Կարմիր գրողակը շինականի գրողակն է

Կարմիր գրողակը շինականի գրողակն է

յր Մ ի ի

Ե Ը ր ր

Մեկը բոլորի համար, բոլորը մեկի համար

Մեկը բոլորի համար, բոլորը մեկի համար.

Մե-կը բո-լո-րի հա-մար՝ բո-լո-րը մե-կի

բո-լորը բեր

հա-մար հա

բ Բ
հ Ի

Դու ուսում ունես—հաշվիր.

հաշվիր մեկ մեկ բոլորին.

Վուշ ու բամբակ ունես՝

մշակիր, մանիւր, շորեր կարիր,

բամբակը լավ մշակիր, վոր շատ ստանաս, շատ ել շոր կունենաս

Շինականն աշխատում է բանվորի հետ ու նրա համար:

Բանվորն աշխատում է շինականի հետ ու նրա համար:

Շինականը բանվորին տալիս է սնունդ:

Բանվորը շինականին տալիս է շորեր:

Գեղ կանգնի՝ գերան կը կուտի

Գեղ կանգնի՝ գերան կը կուտի

Գեղ կանգնի՝ գե-րան կը կուտ-րի

գե-րան, գեղ, գեր | գ զ
գեղ, գեղ, աղ, աղա | ղ Ն
Կանգնիր ամուր շինական
Գեղի տերն ու տիրական
Երեկ աղեն եր տերը
Աղեն ու իր տերտերը
Տերն ես հիմա ամենի
Գնա հանգիստ աշխատի

Կանգնիր ամուր շինական
Գեղի տերն ու տիրական
Երեկ աղեն եր տերը
Աղեն ու իր տերտերը
Մերն ես հիմա ամենի
Գնա հանգիստ աշխատի

Սիրելի ընկեր

Նամակ եմ գրում, վոր իմանաս, վոր մեր գե-
ղում հիմա գրագետ շատ կա: Բոլորն աշխատում
են գրել-կարդալ սովորել:

4—5 տարի հետո բոլորն ել գրագետ կը լինեն:
Եղ որը բախտավոր որ կը լինի մեր գեղի համար:
Շուտ-շուտ նամակ գրիր. տեսնում ես հիմա գրա-
գետ եմ, կարող եմ նամակներդ կարդալ:

Բարևներ բոլորին
Ընկերդ

7/VIII

1897 թվին Կովկասի ազգաբնակչության
դրագիտական վիճակը

Տղամարդկանց վոր սովոր 0/0		Կանանց վոր 0/0-ը		Տղամարդկանց և կանանց վոր 0/0-ը	
Գրագետ	Անգրագետ	Գրագետ	Անգրագետ	Գրագետ	Անգրագետ
180/0	820/0	60/0	940/0	120/0	880/0

Համեմատել և կազմել շրջանաձև դիագրամներ:

Այսուհետև կաշիլի յե գրավոր աշխատանքների որվա և ամսաթիվը
գրել առ լրիվ կամ կրճատ ձևով (տես նամակը):

**Կարմիր բանակը
մեր յերկրի պաշտպանն է**
Կարմիր բանակը մեր յերկրի պաշտպանն է

յեր-կրի, յես, յեվ | յ Յ
պաշտ-պան | պ Մ

Ո՞վ է պաշտպանում մեր յերկիրը—

— Կարմիր բանակը:

Ո՞ւմ է պաշտպանում Կարմիր բանակը—

— Աշխատավորին:

Ո՞վ է կարմիր բանակայինը—

— Նույն աշխատավորը:

Այսօր նա սուր ունի, վաղը մանգաղ և արոր
կուռնենա:

Կարմիր բանակայինը գրագետ է, վորովհետև
ուսումն է ուժը. անգրագետն անուժ է:

Հարց.— Յերբ է Կարմիր բանակի տունը:

Հողը գյուղացուն գործարանը բանվորին

Հողը գյուղացուն, գործարանը բանվորին

գոր-ծա-րան, գործ, ծույլ	Ճ ծ
գյու-ղա-ցի ցո-րեն ցա-նիր	Մ ւ

Յարերի ժամանակ բանվորն աշխատում էր 10—12 ժամ և ստանում էր միայն կոպեկներ: Նա ապրում էր խավար ու խոնավ նկուղներում: Ծույլ շահագործողները վայելում էին նրանց վաստակը և ապրում էին պալատներում, մեծ-մեծ տներում, լույս սենյակներում հանգիստ, անհոգ և ուրախ:

Գյուղացին ել էր շահագործվում: Նա սակավահոգ էր, բայց կերակրում էր ծույլ ու անգործ աղաների մի մեծ բանակ:

Շահագործման ծանր լուծը այլևս անտանելի յեր աշխատավորներին համար:

1917 թվի հոկտեմբերին բանվորն ու գյուղացին միացած տապալեցին ցարի լուծը և հաստատեցին իրենց խորհուրդները:

Խորհուրդներին մասնակցում են միայն բանվորն ու գյուղացին և նրանց պաշտպան կարմիր մարտիկը:

Ինչ փոր ցանես՝ այն կը հնչես

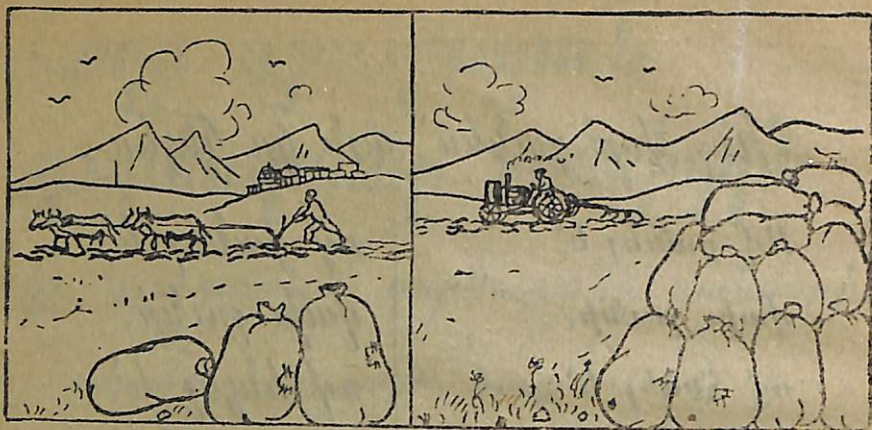
Ով ցանել է՝	ով ցանել է՝
վախ չունի,	փախ չունի,
ով հնձել է՝	ով հնչել է՝
հոգս չունի.	հոգս չունի.

ձեր հունձը հնձիր
չունի, չե, չկա

Չ չ
Չ չ

Հնձվորը

Գյուղացին գնաց արտը,
ցորենը հնձեց,
խուրձեր կապեց,
սայլին բարձեց,
տուն բերեց:
Հոգս չունի, վախ չունի.
ցորենը շատ, հացը շատ:
Ինչ ցանել է՝ հնձել է.
Աշխատել է՝ ուտում է:

Կարմիր ռանչպար ձեռք տուր բանվորին

Կարմիր ռանչպար, չեռք փուր բանվորին

ռանչպար, կուռ, կուր

Ռ ռ

ձեռք-ձեռքի տանք մենք

Ք Ք

Դու ռանչպար ես, իսկ յես՝ բանվոր,
մենք յեղբայր ենք, ընկեր հին.
մենք չենք տեսել ուրախ մի որ
ու լացել ենք դառնագին:

Հարցեր. — Ի՞նչով և ո՞րնու՞մ բանվորը ռանչպարին, ի՞նչ և
տալիս նրան և փոխարենը ի՞նչ և ստանում:

Կուրմ ահեղ կուեց ի մի
մեր բախտն ու կամքն անսասան.
ձեռք-ձեռքի տանք, գնանք հիմի
դեպի կարմիր ապագան:

Պու ռանչպար ես, իսկ յես բանվոր,
մենք յեղբայր ենք, ընկեր հին
մենք չենք տեսել ուրախ մի որ
ու լացել ենք դառնագին:
Կուրմ ահեղ կուեց ի մի
մեր բախտն ու կամքն անսասան.
չեռք-չեռքի փանք, գնանք հիմի
դեպի կարմիր ապագան:

Վոչ մի կտոր չցանա՞ծ հող չթողնել

Վոչ մի կտոր չցանա՞ծ հող չթողնել

Թե վոր ցանես, թե վոր հնձես, կուշտ կը լինես.
անցան, անվար հող չթողնես

Թողնել, թող, թուռ | Թ Թ

Ընկեր

Յեթե դու հողդ չպարարտացնես, չվարես, չցա-
նես, դատարկ կը նստես: Հիմա դու ավելի շատ հող
ունես, դու հողիդ տերն ես. լավ պարարտացրու, այդ
մասին խորհուրդ հարցրու գյուղատնտեսից, սովորիր
և ընկերներիդ սովորեցրու:

Աշխատեք ընդհանուր ուժերով մեքենաներ ձեռք
բերել: Այդ ձևով յեթե վարեք, ցանեք, հնձեք, կալսեք,
դուք ել կուշտ կը լինեք, մեր յերկիրն ել կը շե-
նացնեք:

Թվաբանական աշխատանքներ:

Կազմել նույն բնույթով խնդիրներ:

Ձ ե ո ք ո վ			Մ ե ք ե ն ա յ ո վ		
Ցանել	.	3 դեռ.	Ցանել	.	5 դեռ.
Հնձել	.	1/2 ,,	Հնձել	.	5 ,,
Խոտ հարել	1	,,	Խոտ հարել	4	,,

Կինը հիմա ազատ քաղաքացի յի

Կինը հիմա ազատ քաղաքացի յի

ա-զատ, զատ | 2 Կ

Մինչև խորհրդային կարգերի հաստատվելը կինն իրավունքներից զուրկ էր. նա ազատ քաղաքացի չէր:

Նա առանց ամուսնու կամքի տեղից շարժվելու, ձայն հանելու իրավունք չուներ:

Հիմա կինը իր յերկրի շինարար գործերում մաս ունի:

Կինն իրավունք ունի ընտրելու և ընտրվելու: Նա իր աշխատավոր յեղբոր և ամուսնու ազատ ու հավասար ընկերն է. նրանց հետ վերաշինում է մեր յերկիրը:

Գյուղումն էլ կինը հիմա անխոս, անլեզու չէ. նա ձգտում է գրագետ լինել և միացել է պրոլետարների հզոր բանակին:

Մարտի 8-ը աշխատավորուհու տոնն է

Կազմել դիպլոմներ. — Դասարանի վր 9/10-ը կին է. վր 9/10-ը տղամարդ. քանին է բանվոր, քանի՞նք արհեստավոր և այլն:

Պրոլետարներ բոլոր յերկրների, միացեք.

Ձերն է ուժը, ձերն է կամքը,

ձերն է իշխանությունը.

ուժեղ կռվի դուք պատրաստվեցեք.

ով ձեզ հետ չէ,

նա կը հաղթվի:

Մեր տգիտությունից ու անմիաբանությունից ոգավում և մեզ շահագործում էյին բուրժուաները և հոգևորականները:

Հիմա այլևս չեն կարող շահագործել:— Կեցցե բոլոր յերկրների աշխատավորների միությունը:

Կեցցե ուսումն ու գրագիտությունը:

Ագրագետ

Իր վորդուց մայրը

նամակ ստացավ,

կարոտած սիրտը

վեր ու վար յեղավ:

Նայում է նամակին—

սիրուն նշաններ,

բայց այդ գրերի

միտքը չգիտեր:

Տղան ինչ է գրել—

պետք է իմանար,

բայց նրա տանն էլ

կարդացող չկար:

Դուրս յեկավ փողոց,

մի բարի նստեց,

գյուղի դպրոցի

սանին պատահեց:

Յեվ նրան կանչեց.

«Դպրոցի տղա,

մոտս յեկ, ապրես,

նամակը կարդա»:

Հառաջ, դեպի հետ ճանապարհ չկա
 հառաջ, դեպի հետ ճանապարհ չկա

Ճա-նա-պարհ, ճար, ճորտ,	Ճ Ճ
ա-ռաջ, շուր	զ Չ

Ճանապարհը դեպի հետ տանում է դեպի շա-
 հադործում, դեպի տգիտություն ու ստրկական
 վիճակ:

Մենք ջախջախել ենք բռնակալներին, կալվածա-
 տերերի և կապիտալիստների ճնշումը: Մեր բախան
 ու վիճակը հիմա մեր ձեռն է: Մենք քանդել ենք
 մեր հետևից բոլոր կամուրջները: Մենք գնում ենք
 առաջ, դեպի հետ ճանապարհ չկա:

Մենք ջախջախեցինք հին աշխարհը
 ու շինում ենք նոր աշխարհ,
 ուր վոչ աղա կա, վոչ ստրուկ,
 վոչ ճորտեր կան, վոչ տգրուկ:

Բոլոր ֆրոնտներում մերն է հաղթանակը

Բոլոր ֆրոնտներում մերն է հաղթանակը

Ֆրոնտ-ներ, ֆրոնտ | Ֆ Ֆ

1. — Առաջին ֆրոնտն արտաքին և ներքին ռազ-
 մական ֆրոնտն էր:

Մենք հաղթեցինք այդ ֆրոնտում:

2. — Յերրորդ ֆրոնտը շինարարական ֆրոնտն
 էր: Մենք վերականգնեցինք գործարանները, մշակե-
 ցինք հողն ու հանքը, հաղթահարեցինք սովը. ծածկե-
 ցինք մեր մերկությունը:

3. — Յերրորդ ֆրոնտը լուսավորության ֆրոնտն
 է: Մենք տգետ եյինք և անգրագետ: Մենք ճիգ ու
 ջանք ենք դնում գրել-կարդալ սովորելու, լուսավոր-
 վելու: Լուսավորության ֆրոնտումն էլ մենք կը
 հաղթենք:

Մնացել է բերզը մեզ.

հաղթանակի յերթը մեզ.

անց են կացել ով կային.

հիմի յեկավ հերթը մեզ:

Փառք ընկածներին

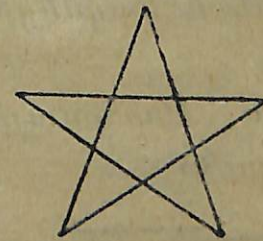
Փառք ընկածներին

Փառք | Փ փ

Մեր հեղափոխական ուղին փշոտ է յեղել: Հեշտ
 չի փշովել դարևոր ամրապնդված սև ուժը—կապի-
 տալի և յեկեղեցու միությունը, թագավորի բռնա-
 կալությունը:

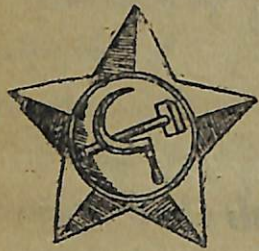
Այդ սև ուժի ձեռքն էր զենքն էլ, զորքն էլ, փողն
 էլ, մեքենան էլ: Աշխատանքի ազատագրման մեծ
 կռվում մենք թանգագին զոհեր ենք ունեցել. նրանց
 արյան գնով ենք մենք փրկվել: Նրանք մեռան, բայց
 նրանց գործն անմահ է:

Փառք մեծ զաղափարի զոհերին:

Կոմմունիզմի համաշխարհային առաջնորդներն
էին—

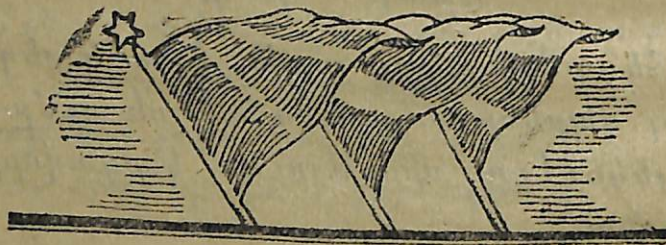
Կարլ Մարքս
Ֆրիդրիխ Ենգելս
Վլադիմիր Իլյիչ Ռուսսոլով-Լենին

Ամեն մի պետութիւն ունի
իր գերբը. բոլոր խորհրդային
յերկրների գերբը մուրճն ու
մանգաղն է:

Խորհրդային Հայաստանի գերբի նշանագրերն են.

Հ. Ս. Խ. Հ.

Հայաստանի Սոցիալիստական Խորհրդային
Հանրապետութիւն:

1922 թ. 30 գեկտեմբերի բոլոր մանր հանրա-
պետութիւնները՝ Խորհրդային Ռուսաստանը, Ուկ-
րաինան, Բելորուսիան, Ազրբեջանը, Վրաստանն ու
Հայաստանը միացան և կազմեցին Ս. Խ. Հ. Մ., վոր
նշանակում է՝

Սոցիալիստական Խորհրդային Հանրապետու-
թիւնների Միութիւն:

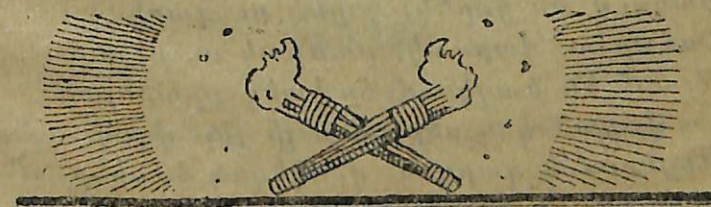
Որացույց

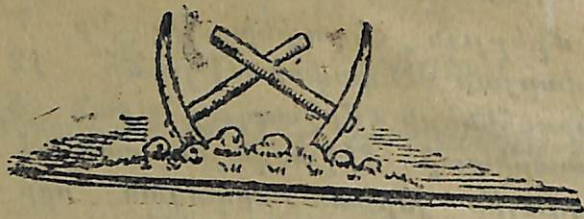
ՀԵՂԱՓՈԽԱԿԱՆ ՏՈՒՆԵՐԻ ՅԵՎ ՍԳՈ ՈՐԵՐԻ

1. Հոկտեմբերյան Հեղափոխութիւնը — 7 նոյեմբերի
2. Փետրվարյան Հեղափոխութիւնը — 12 մարտի
3. Բանվորուհիների միջազգային տոն — 8 մարտի
4. Պրոլետարիատի միջազգային տոն — 1 մայիսի
5. Միջազգային յերիտասարդական ուրը — յուրաքան-
չյուր սեպտեմբերի 1 կիրակին
6. Բանվորների գնդականարումը Պետերբուրգում ցարի
հրամանով և Վ. Ի. Լենինի մահվան ուրը 22 հունվ.
(9 հունվ.)
7. Ս. Խ. Հ. Մ-ն. տոնը 6 հուլիսի
8. Հայաստանի Խորհրդայնացումը 29 նոյեմբերի:

Ա ա	Բ բ	Գ գ	Դ դ	Ե ե	Զ զ	Ը ը
Ն ն	Ր ր	Պ պ	Պ պ	Խ խ	Չ չ	Շ շ
Թ թ	Ժ ժ	Ի ի	Լ լ	Խ խ	Տ տ	Կ կ
Ք լ	Տ տ	Ր ր	Լ լ	Յ յ	Ճ ճ	Կ կ
Հ հ	Ձ ձ	Ղ ղ	Ճ ճ	Մ մ	Յ յ	Ն ն
Կ կ	Ձ ձ	Ղ ղ	Ճ ճ	Մ մ	Յ յ	Ն ն
Ո ո	Ձ ձ	Պ պ	Ձ ձ	Ռ ռ	Ս ս	Վ վ
Ո ո	Ձ ձ	Պ պ	Ձ ձ	Ռ ռ	Ս ս	Վ վ
Տ տ	Ր ր	Յ յ	Փ փ	Ք ք	Ֆ ֆ	Ու ու
Մ մ	Ր ր	Յ յ	Փ փ	Ք ք	Ֆ ֆ	Ու ու

1 2 3 4 5 6 7 8 9 10
I II III IV V VI VII VIII IX X

Ը Ն Թ Ե Ր Ց Ա Ր Ա Ն

Հ ա տ ի կ

Կույսը բացվում է, շուտ արտը գնամ,
պատուեմ սուր խոփով յես կուրծքը հողի,
իմ սիրուն հատիկ, քեզ նրան պահ տամ
մինչև որերը ամռան արևի:
Թագեմ քեզ, հատիկ, և դարդս քեզ հետ:
Ծլիր, կանաչիր, վուսկն սափանով
ծածկիր իմ արար փողջ ալեծածան:
Նոր այն ժամանակ անուշ շրշուկով
տուր ջարդված սրտիս մի բուն հանգստյան:

Յերկրագործ

Արև չծագած մաճն է քո ձեռին.
յոթ դույզ յեզ, գոմեշ լծած գութանին
ծրում ես, պատուում դու կոշտ ու խոպան,
լեռներ ու դաշտեր, հանդ ու անդաստան:
Ցանում ես ցորեն, կորեկ ու գարի,
հաճար ու վարսակ, բամբակ ու բրինձ:
Ծլում են ծաղկում ճակատիդ բրտինքով
քո վարած դաշտեր, փոր լի յեր փշով:
Անցնում է գարուն. վոսկեզոծ հասկեր
լըցնում, ծածկում են քո սիրուն արտեր:

Քամին փչում է, արար տատանում.—
կարծես նոր հարս է, հերանց է գնում:
Հասել է ամառ. մանգաղը ձեռիդ
հնձում ես, հնձում խուրձեր կապտում:
Խուրձերը բարդ-բարդ կրում ես, բերում
ու առատությամբ կալումդ դիզում:
Հաշան ես անում, կալում ու զատում,
մաքուր ցորենը տանդ ամբարում,
իսկ չոր դարմանը ձմեռվա պաշար
մարագդ լցնում անասնոց համար:
Յե՛վ յերբ փչում է ցրտաշունչ ձմեռ.
խրճիթում նստած քո խոփն ես սրում,
արոր ու գութան սարքում պատրաստում,
ու գարնան գալուն նորից սպասում:
Ո՛հ, յերկրագործ, յերկրագործ,
փորքան սիրուն է քո գործ:

Ապրողների համար

Յոթանասուն տարեկան ծերունին պարտեզի մեջ տան-
ձի ու խնձորի ծառ եր տնկում: Շատ աշխատելուց խեղճը
բրանել, ջուր եր դառել:

Մի յերիտուսարդ տեսավ ծերունուն և ասաց. «Ծերուկ,
ինչո՞ւ յես իդուր նեղություն քաշում, ինչո՞ւ յես տանջվում,
չարչարվում. մինչև այդ ծառերը արմատ բռնեն, մեծա-
նան, պտուղ տան՝ դու կը մեռնես»:

— Իհարկե կը մեռնեմ, — պատասխանեց ծերունին,
— բայց ինչպես յերևում է՝ դու կարծում ես, թե մարդ
միայն իր համար պիտի աշխատի: Վե՛հ, փորդիս, ուրիշների
համար ել պիտի մտածեք: Ահա, տնկում եմ այս ծառերը.
Թող սրանք մեծանան, պտուղ տան: Թող յես մեռած լինեմ,
ինչ անենք. — Թող ուրիշներն ուտեն:

Արեւիք

(Մոտիկ անցյալից)

Լսեցեք, ընկերներ, յես կը պատմեմ ձեզ իմ վոսկեհե-
աղջկա մասին:
Նա հիվանդ էր:

Բժիշկը մտավ մեր բնակարանը, տխուր նայեց չորս կողմը, նայեց աղջկա ու ասաց.

— Խոնավ ե, պետք ե փոխեք ձեր բնակարանը, արե-
փով սենյակ պետք ե ճարեք:

Ու յես դնացի արև փնտռելու: Շատ հեռու գնացի ու,
վերջապես, գտա մի արևով սենյակ: Բայց յերբ վերա-
դարձա, աղջիկս ինձ կանչեց, ձեռք բռնեց ու փակեց աշ-
քերը:

Կարմրած ու ցամաքած աչքերով գնացի արևի մոտ
ասացի.

— Հղոր արև, մի մեծ բողոք ունեմ քո պեմ. ինչո՞ւ
դու մի շողք խնայեցիր իմ աղջկան ու թողիր, վոր նա ա-
ռանց արև մնա. դո՞ւ սպանեցիր նրան:

— Վհչ,—ասաց արևը տխուր դեմքով.—յես մեղավոր
չեմ.—գնա, հայտնիր ամբողջ աշխարհին, վոր վերևի հարկը
խլեց արևի շողքերը, սավեր ձգեց ներքևի հարկի վրա ու
սպանեց քո վոսկենեկ աղջկան...

Ասևանց աշխատանքի սպանությունը խորհրդային իրավակարգում

1. Կանայք չեն մասնակցում գիշերային աշխատանք-
ներին.

2. Կանայք ծննդաբերությունից 8 շաբաթ առաջ և 8
շաբաթ հետո ազատ են ֆիզիքական աշխատանքներից, պա-
հելով ուժիկ ստանալու իրավունքը.

3. Ծնկեր յերեխա ունեցող մայրը, բացի ընդհանուր
հանգստի ժամերից ոգտվում ե նաև առանձին սահմանված
ժամանակով մանկանը կերակրելու համար:

Խորհրդային իշխանությանը հարկավոր եմ ստողջ յերեխաներ

Մահը յերկու անգամ ավելի դո՞հ ե տանում անգրագետ
ընտանիքից:

Մոր անգրագիտությունից շատանում են մահվան
դեպքերը:

Յեթե խոսել կարողանայի, յես կասեյի.

— Մի համբուրեք իմ
շրթունքներից:

— Յերեսիս մի հազար
և փոշտար. յես կհիվանդա-
նամ ու ինձ վատ կզգամ:

— Կարմրուկից, կապույտ
հագից և ուրիշ վարակիչ
հիվանդություններից հե-
ռու տարեք ինձ. կարող
եմ վարակվել և մեռնել:

— Թեևերիդ յերկար մի
պահեք ինձ, այլ հանգիստ
պառկեցրեք իմ անկողնում:

— Քաղցրեղեններ և ուրիշ փասակար բաներ չտաք:

— Բերանս ծծակ չդնեք, չթողնեք մատներս ծծեմ:

— Հյուր մի տանեք ինձ, վոչ ել կինո կամ թատրոն.
յես կըղայնանամ և վատ կընեմ:

— Քնացնելիս չծեծեք և չպատժեք ինձ:

— Չթմրացնեք ինձ խաշխաշով:

— Գինի, գարեջուր, ողի, սուրճ, թեյ մի խմեցնեք, յես
ուռվում եմ առողջ լինել:

Հարբեցողության ազդեցությունը ծննդաբերության և մանուկների մահացության վրա:		
ԸՆՏԱՆԻՔՆԵՐՈՒՄ	Անհաջող ծննդաբեր.	Մանուկների մահաց.
Զգաստ (վոչ հարբ.)	1,8 ⁰ / ₀	13 ⁰ / ₀
Զափավոր խմողներ	5,3 ⁰ / ₀	23,2 ⁰ / ₀
Շատ խմողների	7,1 ⁰ / ₀	32 ⁰ / ₀

Գյուղ ու քաղաք—ուժք հավաք

Գյուղից քաղաք են տանում—հաց, միս, յուղ, և ու-
րիշ սննդամթերքներ: Քաղաքը պետք ունի գյուղի զանա-
զան ապրանքների՝ վուշի, կանեփի—բաժան պատրաստե-
լու, բաղուկի—շաքար շինելու և այլն:

Քաղաքից գյուղ են փոխադրում— շաքար, աղ, առեղ-
ներ, թեյ, յերկաթ, մեխ և այլն ապրանքներ:

Գյուղի համար ել շատ բան է պետք— գութաններ,
փոցխեր, գերանդիններ, մանգաղներ և դանադան մեքենա-
ներ, վորոնցով շուտ են գործ տեսնվում:

Քաղաք տեղի գրադիտությունն ավելի յե: Այնտեղ
բարձրագույն դպրոցներ ել կան, վորտեղից դուրս են գա-
լիս գյուղատնտեսներ, յերկրաչափներ, ճարտարագետներ և
ուրիշ շատ տեսակի մասնագետներ:

Քաղաքումն է, վոր տպվում են գրքեր, որացույցներ,
լրագիրներ և ամսագիրներ: Դրանցից է, վոր իմանում ենք,
թե ինչպես պիտի ուղղենք մեր կենցաղն, ինչպես գիտու-
թյունը գործ դնենք մեր ոգտին: Դրանք հարկավոր են բա-
ղաքին ել, գյուղին ել:

Քաղաքը չի կարող ապրել առանց հացի և ուրիշ սը-
նընդամթերքների. գյուղն ևս առանց քաղաքի անճարակ է.
մի յերկու տարի գյուղս կը պահի, բայց հետո փայտով
պետք է վարի, ցանի:

Գյուղ ու քաղաք — ուժը հավաք:

Ոգևի՛ր կոոպերատիվի զարգացումը

Մեզ մոտ աշխատավորների իշխանությունն է, բայց
առևտուրը գեռ ևս բուրգովին պետության ձեռքը չի անցել:

Յերբ ամբողջ առևտուրը անցնի կոոպերատիվներին,
այն ժամանակ ապրանքներն ավելի էժան կը լինեն:

Կոոպերատիվը ուժեղ է իր անդամների շնորհիվ. դրա
համար պետք է հաճախես կոոպերատիվի ժողովները, ող-
նես նրան թե խորհուրդներով, թե գործով:

Միտդ պահիր հետևյալը.

1. Կոոպերատիվի վարչության մեջ չարձիներ և կուլակներ
չընտրես:

2. Ահեն ինչ գներ կոոպերատիվից, փոշինչ մասնավո-
րից:

3. Ինքդ անդամագրվիր և կանոնավոր վճարիր քո ան-
դամավճարը:

4. Գիացիր, վոր կոոպերատիվը իր շահածը չի կըրկնա-
պատկում:

5. Հետևիր, վոր կոոպերատիվում գրքեր ևս ծախվին
հասակավոր անդրագետների համար:

հարց. — Կոոպերատիվի անդամ ես թե վոչ. դրեցեք տեղական
կոոպերատիվ խանութի անունը և հասցեն.
Կազմեցեք ձեր ամսական ծախսերի ցուցակը.
Համեմատեցեք կոոպերատիվի գները շուկայի գների հետ:

Ամսուային գիշերը գյուղում

Լուսընկա գիշեր,
Յերկինքը պայծառ.
Անհամար տաղեր
Փայլում են վառ վառ:

Քնած են այնտեղ
Հայի հին գյուղը,
Մթնած և լուռ է
Գյուղացու խուղը:

Յե՛վ ժիր գյուղական
Ընտանիքն ահա
Մրահում, կալում
Կամ կտրի վրա՝

Խոնջացած որվան
Դառն աշխատանքից,
Վտանում ոց արած՝
Քնած են հանգիստ:

Միայն աղմկում է
Այս լուռթյունը
Գյուղացու սայլի
Խուլ ճուրջյունը:

Յե՛վ նրա գլխին
Կանգնած գյուղացին
Հորովել է յերգում,
Հանգիստ է հոգին:

Ջրի կաթիլի ճանապարհորդությունը

I

— Ա՛խ, ինչպես կուզեմ վերև բարձրանալ, վերև, շատ
վերև, են սարի գլխին, են ամալի մոտը, արևի քով, աստ-
ղերին հասնել, — ասաց մի կաթիլ:

— Յես ել եմ ուղում, յես ել, — ձայն տվին ծովից շատ
կաթիլներ. — վերև բարձրանալ, վերևից նայել, թե ինչ կա
այնտեղ աշխարհի վրա: Ենտեղից տեսնել սարեր, ձորեր,
անտառներ, դաշտեր, քաղաքներ, ծովեր: Ա՛խ, ինչ լավ կը
լիներ:

II

Արևը լսեց, տաք ճառագայթներ ուղարկեց, Ջրի կաթիլ-
ներին վերև կանչեց: Մեր կաթիլները քիչ-քիչ տաքացան,
անտեսանելի գուրջի դարձան, վերև բարձրացան:

Նրանք շատ, շատ բարձրացան, սարերից ել վերև, ամպերին մոտեցան:

— Եստեղ ինչ ցուրտ ե, — ասաց մի կաթիլ և կուչ յեկավ. — վերևում դժվար ե ապրել:

— Այո, այո, ձայն տվին ամենքը, ինչ լավ կը լիներ, ամառվա պես ներքևում լինեյինք:

III

Արևը լսեց. ցուրտ քամի ուղարկեց: Գոլորշիները ցրտից կուչ ու ձիգ արին, իրար մոտեցան, կամաց-կամաց սեղմվեցին իրար և տեսանելի ամպ դարձան:

— Ինչ մութ ամպեր են, — ասացին մարդիկ ներքևում:

— Ես ինչպես ցուրտ ե, ինչ պաղ քամի յե, — ասացին ամպ դարձած գոլորշիները, ավելի իրար մոտեցան, նորից կաթիլներ դարձան:

IV

— Բարե ձեզ, բարե, սիրելի ընկերներ, — ասացին կաթիլները իրար: Այ, հիմա լավ ե: Ինչ լավ յեղավ, վոր ելի կաթիլ դարձանք:

— Ինչ լավ անձրև ե գալիս, — ասացին մարդիկ յերկրի վրա:

Խուճբ-խուճբ կաթիլներ գոռում-գոչյունով ներքև են վազում, հողը պատառում, ծաղիկ ու ծառ արմատախիլ անում և առաջ գնում:

V

— Ինչ սոսկալի հեղեղ ե, — ասացին մարդիկ:

— Յես շտապում եմ, շուտ ճամպա տվեք, — ասում եր հեղեղը և առաջ գնում:

Այսպես նա շատ առաջ գնաց, հասավ մեծ գետին:

Հեղեղն այստեղ շուտով կուչ գնաց ու սկսեց գետի հետ հանդարտ հոսել:

Մեր կաթիլներն այսպես վերջապես հասան ծովին՝ լրենց մոր գիրկը:

— Բարով յեկաք, իմ կաթիլներ, — ասաց ծովը և դռնակեց նրանց:

Լենինյան կոմունիստական յերիտասարդական միություն (Կոմսոմոլ)

Հասակավոր բանվորական կազմակերպությունների հետ միասին զանազան յերկրներում գոյություն ունեն նաև աշխատավոր յերիտասարդության կազմակերպություններ — նրանք կազմում են Լենինյան Կոմյերիտմիություն:

Ցարի ժամանակ յերիտասարդական կազմակերպություն չկար. ցարական իշխանությունը խիստ հալածում եր ամեն տեսակի կազմակերպությունները:

Հոկտեմբերյան հեղափոխության մեջ յերիտասարդությունը շատ մեծ մասնակցություն ունեցավ և ամեն տեղ առաջին շարքերումն եր:

1918 թվին Մոսկվայում հավաքվեց I Համառուսական Կոմյերիտմիության համագումարը:

Կոմյերիտմիությունը մեծ յեռանդով ոգնում ե խորհրդային իշխանությանը նրա շինարարական տշխատանքներին մեջ:

Կոմյերիտմիության ազդեցությունն ավելի մեծ ե գյուղում. գյուղական յերիտասարդությունը Կոմյերիտմիության ղեկավարությամբ առաջ ե տանում գյուղի նոր շինարարությունը:

Կոմսոմոլի գատիկը

Ձատիկ բերեց կանաչ գարուն մեր դաշտերին ու ձորերին, աշխատանքը հնչեց յեռուն մեր գյուղացու յերականջում:

Ձատիկն յեկավ կանաչներով, հաղթ ու կարմիր ջահներով. Կոմսոմոլն յեկավ գեղով կարմիր խոտքով, կարմիր յերգով:

Տերտերները ահ ու դողով, Փարաջաները ուսերին տափ են մտնում խորաններում՝ «տեր վոդորմյան» բերաններում:

Կոմսոմոլը գեղի միջով
անցնում հպարտ ու խիտ շաբբով՝
աշխատանքի հզոր յերգով
ամբողջ գեղը թնդացնելով:

Վողջունում է կարմիր գարնան,
վոր դուրս բշեց ցուրտ ձմեռվան.
վողջունում է աշխատանքը,
վոր ստեղծում է ամեն բան:

Ու յերգում է Կոմսոմոլը.—

«Աշխատանքի տոնն է եսոր.
տերտերները հեռու կանգնեն,
բավական է գեղին խաբեն»:

Ու յերգելով գեղի միջով
անցնում են մեր ջահելները.
տերտերները ահ ու դողով
պահ են մտնում խորանները

Մերմնացան մերենա

Յանել կարելի չէ ձեռքով կամ մեքենայով: Ձեռքով
դժվար է արտը հավասար ցանել: Մեքենայով ցանքան
ավելի արագ է կատարվում. մինչդեռ ձեռքով մի որում
3 գեսյատին հազիվ կարելի չէ ցանել, մեքենայով մինչև
5 գեսյատին կարող ենք ցանել:

Մեքենայով ցանքսը լինում է շաբբերով և սերմ ել
բիշ է գնում՝ դեսյատինին 8 փութ. այն ինչ ձեռքով ցա-
նելիս դեսյատինին գնում է 12 փութ:

Մեքենայով ցանելիս սերմերն արտում հավասար խո-
րության են ընկնում ու ծլում են միաժամանակ ու մի
բարձրության: Ձեռքով ցանելիս սերմերի մի մասը խորը
թաղվում կամ յերեսն է մնում ու չի ծլում:

Մերմնացան մեքենայով ցանքսը լավ է դուրս գալիս:
Սերմը սերմին չի խեղդում, բոլոր սերմերն ել ազատ ա-
ճելու տեղ ունեն:

Շաբբերը լայն յեղած դեպքում անպետք խոտերը կա-
րելի չէ բաղհանել:

Մեկի ուժը չի պատիլ սերմնացան մեքենա գնելու.
բայց վոր շատվոր լինեն—ամեն մեկին բիշ ծախս կնստի:

Նոր առավոտ

Ինչ եմ անում մենակ կյանքը,
վոր խեղճ մնամ ու զրկված.
ձեռքս կը տամ իմ ընկերոջ
ու միշտ կանեմ սիրտս բաց:

Դե, ունչպարներ, վոտքի յելնենք,
մեզ է սպասում խամ դաշտը.
մեկի տեղը հազար յելնենք,
մեզ է կանչում նոր կյանքը:

Տերտերի գործադուրը

Տեր Բարսեղը դժգոհ էր.
իրեն տված հասույթը
շատ բիշ էր:
Հին որերից սովոր էր
լցնել իր ամբարները:
Ել քարոզել,
եւ բողոքել,—
վոչինչ չոգնեց...
Բայց լսել էր,
թե բանվորն ել
մի բան վոր ուզեր
ու չարանար,
գործադուր
կը հայտարարեր:
Ուզեց ինքն ել
ճիշտ այդպես
հայտարարել
գործադուր:
Քրիստոսի հարությունից
մի որ առաջ
յեկեղեցու դուռը կողպեց,
տիրացուին հետն առած
տանը նստեց,
հայտարարեց
գործադուր:—

Մինչև տան գլուխ
իրեն չեն տա
մի-մի վոչխար,
տիրացուին՝
մի-մի հատ ուլ,—
աղոթք չկա,
յեկեղեցու դուռը չի բանա:
Տեր Բարսեղը շատ հույս
ուներ. —

զատիկ որ էր.
զատիկ որով յեկեղեցու
դուռը փակել,—
գիտե՞ք թե եզ ինչ ասել
էր...

— Ինչ պիտի անեն,
ուզեն չուզեն, պիտի բե-
րեն...

Կը կակղեն...
Չատիկ որով
ժողովուրդը հավաքվել,
թունդ վիճում է,
մտածում է՝
ինչ անել...
Ել թեր ու գեմ...
վրձում են եղպես թողնել,

մինչ տերտերը խելքի գա,
ինքը բանա...
Տեր Բարսեղը տանը նստել
սպասում է՝
թե գյուղացին հավա-
քում է
վոչխար և ուլ
գուռը բերի...
սպասում է մինչ իրիկուն:
...Վայ ե տալիս իրեն
գլխուն.—

Ֆեասովել եր ելի ինքը.
ձեռքից եղպես
բաց եր թողել
առուտուրի հաջող որը,
պատարագնու տնորհները,
«գյալուրները»:
Գործադուլը
տունը քանդեց.
գործադուլը
վիժեց:

Կովի կերակրելը

Գյուղացին իր կովը կերակրում է գլխավորապես խո-
տով, դարմանով և քիչ է տալիս աղած-մանրած կեր՝ ա-
լյուր, թեփ, բուսալ: Խոտը շատ անգամ գետին է թափվում
և կովը կերի մի մասը կոխկրտում է: Կովերը կապում են
մուկ գոմերում, խեղդված ողի մեջ:

Կովից շատ կաթ ստանալու համար պետք է ամենից
առաջ վերացնել խնամքի հիշված թերությունները, պետք
է գոմը տաք և լուսավոր լինի: Իսկ ամենագլխավորը, պետք
է կեր տալ կովին նրա կենդանի բաշի համեմատ:

Մեղանում կովի միջին կենդանի բաշը 9 փութ է, իսկ
տված կաթը 8 գրվանքա:

Այս տեսակ կովին որեկան պիտի տալ 18 գրվանքա
խոտ, վորպեսզի նա չնիհարի և կաթը չպակասեցնի: Սովո-
րաբար կովին այդքան խոտ չեն տալիս, այլ ավելացնում են
ավելի ուժեղ կեր, որինակ՝ թեփ (նայիր հաջորդ գլուխը) և
կամ ավելի անուժեղ կեր, որինակ՝ ծղնոտը, բալումը:

Դանիայում գյուղացիները հաշվել տեսել են, վոր 1
գրվանքա թեփով կարելի չէ փոխարինել 3 գրվանքա խոտ
կամ 6 գրվանքա ծղնոտ-բալում:

Մի կերը մյուսով փոխարինելու ժամանակ, վորպեսզի
հաշվը ճիշտ լինի, ընդունված է միշտ ել ուժեղ կերով,
որինակ՝ թեփով, ալյուրով կաղմել կերի հաշիվը, մի
գրվանքան կերի մի միավոր հաշվելով: Այդպիսով 18 գրվ.
խոտն անում է 6 միավոր կեր, վորովհետև մի միավոր
կերը հավասար է 3 գրվ. խոտի:

Այս 6 միավոր կերը կարելի չէ գանազան տեսակի
կերերից ստանալ:

Կեր տալիս են այսպես.

Տարիների փորձից պարզվել է, վոր կենդանի բաշը
3 փութ մսին պետք է որենը 1 միավոր կեր: Այդ՝ մաք-
մինն աննվազ պահպանող կերն է: Դրանից կովը կաթ չի
շինում, բայց չի յել նիհարում:

Կաթ ստանալու համար կովին պետք է տալ յուրաքան-
չյուր 3 գրվանքա կաթի դիմաց մի միավոր կեր՝ չհաշված
յուրաքանչյուր 3 փութ բաշին տված մեկական միավոր
կերը:

Իմ կովը տալիս է որենը 12 գրվ. կաթ և ունի 12 փութ
եւ կենդանի բաշ: Հաշվենք տեսնենք՝ բանի՞ միավոր կեր
պետք է տալ նրան:

Յերբ հաշվեք, կը տեսնեք, վոր իմ կովին 8 միավոր
կեր է հարկավոր:

Ծանոթություն. Կովը կշռել դժվար է, ուստի քաշը վորոշում
են չափելով: Չափում են ուսի ծայրից մինչև պոչի արմատը՝
դնելով կովը հորիզոնական դրության մեջ. ասենք յեղավ 16 վեր-
շուկ: Ապա չափում են իրանի հաստությունը առաջին վտաների
թիակների յետևից. ասենք յեղավ 30 վերշուկ: $16 \times 30 = 600$ գրվ.
կամ 15 փութ—կը լինի կովի քաշը:

- Հարցեր 1. Վորոշեցեք ձեր կովի բաշն ու կաթի քանակը:
2. Հաշվեցեք՝ որակյան քանի՞ միավոր կեր պիտի տաք
ձեր կովին:
3. Կազմեցեք կերի միավորների աղյուսակ ձեր կովի
համար յաճում բերած որինակով:

Ցանկ կերի միավորների

Ուժեղ կեր.

1 գրվ. ալյուրեղեն	} 1 միավոր
1 » թեփ	
$\frac{3}{4}$ » բուսալ՝ կտավհա-	
տի, բամբակի և արևա-	
ծաղկի:	

Չոր յեվ կոշտ կեր.

3 գրվ. մարգագետնի չոր խոտ	} 1 միավոր
4 » ճահճային » »	
2-2½ գրվ. չոր առվույտ	
4-5 » գարնցան դարման	
5-6 » աշնցան »	

Կանաչ կեր.

12 գրվ. կանաչ խոտ	} 1 միավոր
8 » » առվույտ	
15 » բազկաթեր	
13 » կաղամբաթեր	

Հյութեղ կեր.

8-10 գրվ. բազուկ	} 1 միավոր
8 » գազար	
6 » կարտոֆիլ	

Կովիս տալիս եմ՝	}	6 գրվ. 2 միավոր խոտ
		2 » 1 » առվույտ
		6 » 1 » դարման
		3 » 4 » ըուսպ:

Կովս չի նիհարում և շարունակում է միաշափ տալ իր կաթը:

Բանջարանոցի ոգուտը

Բանջարանոցը պահանջում է աշխատանք և գիտություն: Բանջարանոցի համար լավ հող է պետք, ուժեղ պարարտացում, ջուր և լավ գործիքներ:

Բանջարանոցը պիտի պատրաստել աշունքվանից:

Մի կոկիկ բանջարանոց կարելի չե սարքել 80 մարգից, յուրաքանչյուր մարգը 1½ արշին լայնության և 10 սաժեն յերկարության: Ամեն մարգին 1 սայլ գոմի աղբ պիտի տալ:

Գլուխ կաղամբը 1 մարգից տալիս է 100 գլուխ՝ 5 կուպեկ արժողությամբ յուրաքանչյուրը:

Մի մարգ տալիս է 5 ուլբլի ոգուտ:

Մի մարգից 3 փութ սեխ է ստացվում՝ փութը 2 ուլբլի. ուլբեն մի մարգից 6 ուլբլի:

Մի մարգից 2000 հատ վարունգ է ստացվում. 100-ը 2 ուլբլի. ուլբեն մարգից 4 ուլբլի:

Բողկը ցանում են մարգի կողքերին. մի մարգից 50 կուպեկ միշտ տալիս է:

Հարցեր. Կազմեցեք աղյուսակ ձեր սերմած բանջարների. փորձան եք հավաքում, փորձան ծախսում և փորձան թողնում ձեր տնտեսության համար:

Կարտոֆիլ

Մեղանից 100 տարի առաջ գյուղացիք կարտոֆիլին տատանի խնձոր անունն էյին տալիս և նրա ուտելը մեղք համարում:

Այժմ տեղեր կան, վոր գյուղացու հողի մեծ մասը կարտոֆիլն է բուսում:

Կարտոֆիլ տնկելը շատ ոգտավետ է: Մի դեսյատին կարտոֆիլը 3-4 անգամ ավելի ոգուտ է տալիս, քան հացահատիկը: Կարտոֆիլին պետք է ուժեղ, թեթև և մաքուր հող:

Կարտոֆիլի հողը լավ մշակում են և տնկելուց հետո շարունակ բաղհանում, փխրացնում են:

Հաջորդ տարում կարտոֆիլի հողը շատ հարմար է հացահատիկ ցանելու, վորովհետև անպետք խոտերը բաղհանվել են: Կարտոֆիլի հողը պարարտացնում են մոխիրով: Կարտոֆիլից պատրաստում են ալյուր, շաքարաջուր, ոսլա:

Բամբակ

Հայաստանը բամբակ ցանելու լավ շրջաններ ունի. Յերևանի գավառում—Ղամարլու, Հրազդան, իսկ Եջմիածնում՝ Ղուրդուղուլի, Զանգիբասարի և Սարգարաբադի շրջանները:

Պատերազմների շնորհիվ բամբակի արդյունաբերությունը ընկավ: Այժմ, յերբ բանվորն ու գյուղացին կպել են շինարար աշխատանքի, պետք է բամբակ մեծ չափով ցանել:

Ունենալով մեծաքանակ բամբակ՝ մենք հացի կարիք չենք զգա:

Խորհրդային Ռուսաստանը հաց շատ ունի, բայց բամբակ չունի: Յերբ մենք բամբակ ունենանք, ամեն ինչ կունենանք՝ հաց, հագնելիք, մեքենաներ, մանգաղ, գերանդի և այլն:

Այդ ամենն ել իրենց փութով կը գան բամբակի մոտ: Բամբակը թանգացել է թե Խորհրդային Ռուսաստանում և թե ամբողջ աշխարհում, իսկ հացը եթանացել է, ուրեմն այժմ ձեռնտու չե բամբակ ցանել և վոչ թե ցորեն:

Ինչ կարելի չեր ձեռք բերել պատերազմից առաջ մի փութ բամբակով՝

Ցորեն 12 փութ,

կամ չիթ 70 արշին,

» նավթ 10 փութ,

» աղ 30 փութ:

Ահա թե ինչու Հայաստանի բամբակագործության կոմիտեն աշխատում է բամբակի ցանքսերը ավելացնել:

Ճախարակ

Մանիր, մանիր, իմ ճախարակ,
մանիր սպիտակ մալանչներ,
մանիր թելեր հաստ ու բարակ,
վոր յես հոգամ իմ ցավեր:

Ձեթ եմ ածել ականջներդ,
նոր շինել եմ շրտվիկ-
դեն, շոտ շարժիր լայն թևերդ,
վոստեր շինիր սրուլիկ:

Մանիր, մանիր, իմ ճախարակ,
փսեռնիկդ պտտիր,
մանիր թելեր հաստ ու բարակ,
իլկիդ վրա փաթաթիր:

Տիգրանիկս գուլպա չունի,
հանդ է գնում փոտաբաց:
Գաբրիելս չուխա չունի,
միշտ անում է սուգ ու լաց:

Մանիր, մանիր, իմ ճախարակ,
մանիր սպիտակ մալանչներ,
մանիր թելեր հաստ ու բարակ,
վոր յես հոգամ իմ ցավեր:

Ընկ. Լենինի գործը

Վողջ աշխարհի բանվորներն ու աշխատավոր գյուղացիները մի առաջնորդ ունեյին. դա ընկ. Լենինն էր: 30 տարի շարունակ նա բանվոր դասակարգի և չքավոր գյուղացիության ազատագրման գործ գլուխն ու սիրտն էր, նա յեր կովի սլան գծողը:

Յերբ բանվոր դասակարգը հաղթվում էր, Լենինն էր, վոր խորհուրդ էր տալիս չնուսահալու, այլ մի փոքրը նահանջել՝ կռիվը նոր ուժերով վերսկսելու համար: Այսօր բանվորներն ու գյուղացիներն իշխանությունն իրենց ձեռում ամուր պահած ունեն: Բայց ինչպես են պահում: Դրա պատասխանն ել ընկ. Լե-

նինը տվեց: - Խորհրդային իշխանությունը պահելու համար բանվորն ու գյուղացին միասին պիտի գործեն: Նրանք ձեռք ձեռքի տված պիտի աշխատեն մեր յերկիրը շենացնել: Միայն այս պայմանով Խորհրդային իշխանությունը կարող է հաստատ մնալ:

Ահա թե ինչու այդքան թանգ էր մեզ բոլորիս համար ընկեր Լենինի հիշատակը:

Նա մեռավ, բայց գործը կենդանի չե:

Լենինի կենսագրությունը

I

Վլադիմիր Իլյիչ Ուլյանով-Լենինը ծնվել է 1870 թվին Ռուսաստանում—Սիմբիրսկ քաղաքում։ Նրա հայրը ուսուցիչ էր և հետո ժողովրդական դպրոցների տեսուչ ու վայելում էր ժողովրդի սերն ու հարգանքը։

Լենինը իր միջնակարգ ուսումը ավարտեց 17 տարեկան հասակում։ Այդ ժամանակ էր, վոր նրա մեծ յեղբորը—Ալեքսանդրին մահվան պատժի յենթարկեցին Ալեքսանդր III-ի դեմ մահափորձ կատարելու համար։ Այս ընտանեկան վիշտը խիստ ազդեց յերիտասարդ Լենինի վրա, և նրա մեջ առաջ յեկավ այն միտքը, վոր պետք է ազատել ժողովրդին թե թագավորից և թե ամբողջ ճնշող դասակարգից։

Լենինը թեև մտավ համալսարան, բայց այնտեղից շուտով արտաքսվեց ուսանողական շարժման մեջ մասնակցելու պատճառով և միայն 4 տարուց հետո նրան հաջողվեց համալսարանում քննություն տալ։

II

1893 թվին Լենինը գնաց Պետերբուրգ (այժմ կոչվում է Լենինգրադ) և այնտեղ սկսեց աշխատել բանվորական գործի համար։ Նա կազմակերպեց բանվորների գաղտնի միություններ և նրանց սովորեցնում էր Մարքսի ուսմունքը։ Բայց շուտով Լենինին իր ընկերների հետ ձերբակալեցին և մի տարուց ավելի բանտում պահելուց հետո՝ արտաքսեցին Սիբիր 1897 թվին։ Յերեք տարի Սիբիրում մնալուց հետո Լենինը գնաց արտասահման։ Այստեղ նա սկսեց կազմակերպել բայկալեկների կուսակցությունը։ 1905 թվին սկսվեց ուսական առաջին հեղափոխությունը, բայց զինվորների և գյուղացիների անգիտակից լինելու պատճառով չաջողվեց։

Լենինը անընդհատ շարունակում էր ղեկավարել բանվորական շարժումները։ 1917 թվին կատարվեց փետրվարյան հեղափոխությունը։ Թագավորը տապալվեց, բայց իշխանությունը մնաց կեղեքիչ դասակարգի, բուրժուաների և կապիտալիստների ձեռքը։

III

Լենինը այդ ժամանակ վերադարձավ արտասահմանից, անցավ բանվորական շարժման գլուխը և կազմակերպեց

Հոկտեմբերյան մեծ հեղափոխությունը։ Իշխանությունը անցավ Խորհուրդների ձեռքը։ Բանվորները, գյուղացիներն ու Կարմիր բանակը միացյալ ուժերով ձեռք բերին իրենց ազատությունը Լենինի առաջնորդությամբ։ Բայց յերկաշատե աշխատանքը և կրած տանջանքները կարճեցին մեծ մարդու կյանքը։ 1924 թվի հունվարի 21-ին չկար այլևս Լենինը։ Մեռավ Լենինը, բայց նրա ստեղծած գործը կա և կմնա։ այդ գործը շարունակում է Լենինի կազմակերպած Կոմունիստական կուսակցությունը։

Աշխատանքի յերգը

2. ՀԱՅՈՐԵՑԱՆ

Մի յերգ զիտեմ յես աննման—
հզոր մուրճի թափի նման,
վորոտի պես հատու, խրոխտ
մի յերգ զիտեմ յես աննման։

Հմայք ունի յերգս այնպես,
հոգսի ժամին թե վար յերգես՝
թախիծ ու վիշտ կը չքանա—
լքված հոգուն նեցուկ է նա։

Հեյ, իմ յերգը միշտ աննման—
հզոր մուրճի թափի նման,
վորոտի պես հատու, խրոխտ—
մի յերգ զիտեմ յես աննման։

Ստեփան Շահումյան

Ստեփան Շահումյանը Բագու փոտ ղնելով՝ սիրելի դարձավ բոլոր բանվորներին։ Նրա դուները միշտ բաց էին կուսակցական և անկուսակցական բանվորների առաջ։ Նա

սիրված եր վոչ միայն իր համախոհ ընկերներին, այլ և իր հակառակորդներին: Մի դեպք նրա կյանքին:—

Յերբ մի խմբակ՝ ճանաչելով Շահումյանին՝ վերոշել եր սպանել նրան, խմբակի անդամներից մեկը ծանոթանում ե Ստեփան Շահումյանի հետ ու գնում նրա հայերեն դասախոսությանը:

Դասախոսությունը լսելուց հետո նույն այդ մարդը յերգվեց իր կյանքը չխնայել

Ստեփանի համար և մտավ Կոմմունիստական կուսակցության մեջ:

1918 թվին Շահումյանը Կովկասի արտակարգ կոմիտարի պաշտոնով ապրում եր 2 փոքրիկ սենյակներում: Յերբ նրան հարց ավին. «Ինչպե՞ս յես ապրում քաղաքի ծայրում, ուր ամեն մի բոպե կարող եմ փնտսել քեզ», նա հանգիստ պատասխանեց. — «Այդ բանով յես չեմ հետաքրքրվում»:

Շահումյանը Կովկասի բանվորության ղեկավարն եր, և այդպես ել հեղափոխությունը անվանեց նրան:

Թանգագին ընկեր

Այժմ սովորեցիր դու գրել-կարդալ: Մեծ բարիք ե դա քեզ համար, չկորցնես: Սովորիր միշտ գիրք ու լրագիր ունենալ մոտդ: Դրանցից անբաժան լինելով՝ գիտեցածդ ավելի հաստատուն կը դարձնես և մշտապես գրագետ կը մնաս:

Գրագիտությունը քեզ զվարճության համար չի պետք: Մեր առաջնորդ և ուսուցիչ Լենինն ասում եր. «Բանվորն ու գյուղացին կարդալ-գրելով պետք ե լավացնեն իրենց տնտեսությունն ու իրենց պետությունը»:

Գիրքն ու լրագիրը կը տան բոլոր քեզ տանջող հարցերի պատասխանը: Գրքից ու լրագրից կիմանաս դու, թե ինչ-

պես գնես քո տնտեսությունը, վոր վոչ կարողություն քո շես, վոչ աղքատություն:

19 15/VIII 24 թ.

Միտերի ընկեր

Քանի անգրագետ եյիր, գուրկ եյիր դու գիտակցական կյանքից: Հիմա դու վտար ես գնում նրա շեմքը: Դա մի մեծ տոն ե բանվորի և գյուղացու համար: Դու յել մեզ հետ մեկտեղ կովիւր անգրագիտության դեմ: Մենք մի ընկերություն ունենք՝ «Կորչի անգրագիտությունը»: Գյուկերություն ունենք՝ «Կորչի անգրագիտությունը»: Գյուկում լինես, թե գործարանում՝ մի բլիշ կազմակերպիր դու համար: Հետևիր, վոր բոլոր անգրագետ ընկերներդ քեզ պես գրագետ դառնան:

Խնամք տար լիկկայանին, ուսուցիչ ու ալբերնարան ճարիր նրա համար: Դու յել յեռանդուն գործով մասնակցիր Լենինի կտակի իրագործման. «Հոկտեմբերյան հեղափոխության տասնամյակին վոչ մեկը անգրագետ չպետք ե մնա Ռուսաստանում»:

Չմոռանաս, ընկեր, վոր այս կտակը վերաբերում ե մեզ: «1930 թվին և մեր հեղափոխության տասնամյակին վոչ մեկը անգրագետ չպետք ե մնա Հայաստանում»:

19 20/VIII 24 թ.

Ընկ. Տրոցկու նամակը կարմիր գիւմորին

Մայիսի 1-ի առթիվ գրում եմ քեզ, և դու կարդում ես իմ նամակը: Գրագիտությունը կապում ե մեզ իրար հետ: Այդ ե նրա մեծ ուժը:

Այն բոլորն, ինչ մարդկային հազարավոր սերունդներ մինչև այժմ կատարել, սովորել, տեսել և զգացել են, գրված են գրքերում: Յեվ վորովհետև դու գրագետ ես, այդ բոլորը քեզ մատչելի յե:

Քեզ կարդալ-գրել սովորեցրեց Կարմիր բանակը: Յեզբայրաբար շնորհավորում եմ քո այդ մեծ հաջողությունը: Այժմ դու ձեռքումդ ունես գիտության դռները բացող բանալին: Բայց տես՝ կես ճանապարհին կանգ չառնես: Ով կի-

սագրագետ ե, նա շուտ ե մոռանում և անգրագետ դառնում: Պետք ե սովորել առանց դժվարության, սահուն և ազատ կարգաւ: Յուրաքանչյուր ազատ ընկերին պիտի կարգաւ, գրել և վերջնականապէս գրագետ դառնալ:

Ինչքան գեղեցիկ վոտանավորներ, յերգեր, պատմվածքներ, պատմական և գիտական գրքեր կան գրված.—մարդկային մտքի մի ամբողջ ովկիանոս: Յե՛վ դեռ ինչքան նոր գրքեր պիտի գրվեն: Չե՞ վոր մարդկութիւնը յերբեք կանգ չի առնում, այլ միշտ առաջ ե գնում:

Հենց վոր մեր յերկրի վերքերը բուժենք, բարձրացնենք մեր անտեսութիւնը, լավացնենք և գեղեցկացնենք մեր կյանքը, մեր ամբողջ ազգաբնակչութիւնը կազատվի տգիտության խավարից և կը շարժվի դեպի առաջ:

Նայիր, ընկեր, յետ չմնաս: Սովորիր, ժամանակ մի վատնիր: Հավասարվիր առաջավորներին:

Լ. Տրոցկի

Կարմիր բանակի կազմն ու խնդիրները

1. Կարմիր բանակը բաղկացած ե բանվորներից և այն աշխատավոր գյուղացիներից, վորոնք չեն շահագործում ուրիշի աշխատանքը:

2. Կարմիր բանակի կազմի մեջ մտնելու իրավունք չունեն բուրժուաները և սպեկուլյանտները:

3. Զինվորական հասակ ունեցող անհարազատ տարրերը կանչվում են բանակ վորպէս սպասարկու, ոժանդակ աշխատանքներ տանելու համար, առանց զենք կրելու իրավունքի:

4. Կարմիր բանակը զինված մի ուժ ե, վորի առաջին խնդիրն ե Ս. Խ. Հ. Մ. (Սոցիալիստական Խորհրդային Հանրապետութիւնների Միութեան) անկախութեան և ազատութեան ապահովումը ամեն տեսակի հարձակումներից:

5. Կարմիր բանակի մյուս նպատակն ե պաշտպանել բանվորների և գյուղացիների խաղաղ կյանքը և շինարար աշխատանքը շահագործողների բռնութիւններից:

6. Համերաշխութիւնը և փոխադարձ ոգնութիւնը Կարմիր բանակի շարքերում ամենաբարձր աստիճանի պիտի հասնի: Յուրաքանչյուր կարմիր բանակային պիտի

հիշե, վոր հաջողութիւնն ու հաղթանակը ձեռք են բերվում կարմիր զինվորների փոխադարձ ոգնութեամբ:

Մեկը բոլորի համար, բոլորը մեկի համար:

7. Պատմութեան մեջ վոչ մի բանակ չի ունեցել այնպիսի բարձր նպատակ, վորպիսին ունի մեր Կարմիր բանակը: Այդ նպատակն ե—ազատագրել աշխատավոր գյուղացուն և բանվորին շահագործողներից:

Կարմիր յերդում

Հանդիսավոր խոսում Բանվոր-Գյուղացիական Կարմիր Բանակը մտնելիս

1. Յե՛ս, աշխատավոր ժողովրդի զավակ, Սոցիալիստական Խորհրդային Հանրապետութիւնների Միութեան բաղաբացիս, ընդունում եմ բանվորական և գյուղացիական բանակի զինվորի կոչումը:

2. Սոցիալիստական Խորհրդային Հանրապետութիւնների Միութեան և ամբողջ աշխարհի աշխատավորութեան առաջ յես պարտավորվում եմ պատվով կրել կարմիր զինվորի կոչումը, ուսումնասիրել ռազմական գործը և աչքիս լուսի պէս պահպանել ժողովրդական և ռազմական գույքը փշանալուց և հափշտակումից:

3. Յե՛ս պարտավորվում եմ խստիվ և անշեղ պահպանել հեղափոխական կարգապահութիւնը և առանց առարկութեան կատարել բանվորական և գյուղացիական կառավարութեան իշխանութեամբ նշանակված հրամանատարների բոլոր հրամանները:

4. Յե՛ս պարտավորվում եմ հեռու մնալ և հեռու պահել ընկերներիս այն բոլոր արարքներից, վորոնք վարկաբեկում են Սոցիալիստական Խորհրդային Հանրապետութիւնների Միութեան բաղաբացու արժանապատվութիւնը և իմ բոլոր գործողութիւններն ու մտքերն ուղղել բոլոր աշխատավորների ազատագրման մեծ նպատակին:

5. Յե՛ս պարտավորվում եմ բանվորական և գյուղացիական կառավարութեան առաջին իսկ կոչին դուրս գալ պաշտպանելու Սոցիալիստական Խորհրդային Հանրապետու-

թյունների Միությունն ամեն տեսակի վտանգներից և նրա բոլոր թշնամիների վտանգություններից, ինչպես և Սոցիալիստական Խորհրդային Հանրապետությունների Միության ժողովուրդների յեղբայրության և Սոցիալիզմի գործի համար մղած պայքարում չխնայել իմ ուժերը և նույնիսկ կյանքս:

6. Յե՛վ յե՛թե յես չար մտադրությամբ հրաժարվելու լինեմ իմ այս հանդիսավոր խոստումից, թող ինձ վիճակի՛ր ընդհանուրի արհամարհանքը և թող պատժի ինձ հեղափոխական որենքի անողոր ձեռքը:

Ինտերնացիոնալ

Յելի՛ր, ում կյանքը անիծել ե,
ով ճորտ ե, մերկ ե և ստրուկ,
արդեն վառվում են մեր սրտերը,
արդեն կռվի յենք մենք ձգտում:

Սա յե մեր վերջին կռիվը
և պայքարը մեր հին,
Ինտերնացիոնալը
աշխարհը կը փրկի:

Այս հին աշխարհը կը բանդենք մենք
մինչև հիմքերը և հետո
մեր նոր աշխարհը կը շինենք
մենք, ուր վոչ ստրուկ կա, վոչ դժգոհ:

Սա յե մեր վերջին կռիվը... (կրկնել)

Վոչ վոք չի տա մեզ աղատություն —
վոչ խենթ հերոսը, վոչ արքան.
մենք պետք ե մեր ազատությունը
խլենք մեր ձեռքով սեփական:

Սա յե մեր վերջին կռիվը... (կրկնել)

Հ. Ս. Ռ. Հ.
ՊԵՏԱԿԱՆ ՀՐԱՏԱՐԱԿԶՈՒԹՅՈՒՆ

Գրադրքների սերիա

1. Սուրբաթյան — Դրական գոհարներ — քրիստո-
մառիա (728 էջ), 1922 թ. Թիֆլիս (սպառված) Գինը 3ր. — 4.
2. Լ. Նիկոնով — Բույսի կյանքը — (սպարդ փոր-
ձերով և 12 նկարով), թարգմ. Ա. Տ. Պ. (56 էջ),
1922, Յերևան, (սպառված) . . . — ր. 40 4.
3. Եղիլյան յեկ ուրիշներ — Աշխատանքի զարգաց-
մ. տարի — մայրենի լեզվի դասագիրք (72 էջ),
1922 թ. Յերևան (սպառված) . . . — ր. 60 4.
4. Ա. Մուշեղյան — Ինչպես կազմել հերբարիում . . . — ր. 10 4.
5. Տ. Ռաշմաճյան յեկ ուրիշներ — Դասընկեր, Բ. տարի — 1-րդ
տիպ (152 էջ), 1921 թ., Յերևան (սպառվ.) . . . — ր. 60 4.
6. Նույնների — Դասընկեր, Գ. տարի — 8-րդ տիպ.
(184 էջ), 1921 թ., Յերևան (սպառվ.) . . . — ր. 70 4.
7. Ա. Գաբրիելյան — Բնագիտ. քարտեզներ, Բ. մաս,
բացատր. տեղատու. — Անկենդան բնություն . . . — ր. 40 4.
8. Ա. Գաբրիելյան — Բնագիտական քարտեզներ,
Ա. մաս, բացատր. տեղատու. — Բույսի կյանքը . . . — ր. 40 4.
9. Դ. Եղիլյան — Աշխատանքի զարգաց. (ձեռնարկ) . . . — ր. 50 4.
10. Վ. Գեմպրի — Զննական յերկրաչափություն,
թարգմ. Հ. Նավակատիկյանի (216 էջ), 1923 թ.,
Յերևան . . . 2 ր. —
11. Սոֆ. Մելիքյան — Դպրոցական յերգեր, Ա. տարի (48 էջ), 1 ր. —
12. Դրամատիկացիան 1⁰ դպրոցում . . . — ր. 10 4.
13. Դասընկեր Ա. տարի (Այբբենարան). Յերբուրդ տպ.
(64 էջ) 1923 թ., Յերևան . . . 50 4.
14. Կարմիր Արեւ — Բ. տարի, կազմեցին և խմբագրեցին
Հ. Կարախանյան և Ա. թ. Խնկոյան, (112 էջ),
1923 թ., Յերևան . . . — ր. 60 4.
15. Կարմիր Արեւ — Գ. տարի, կազմեցին և խմբագրեցին
Հ. Կարախանյան և Ա. թ. Խնկոյան (152 էջ),
1923 թ., Յերևան . . . — ր. 80 4.
16. Կարմիր Արեւ — Դ. տարի, պատկերազարդ, կազմեց և
խմբագրեց Սուրբաթյան (192 էջ), 1923 թ., Յերևան 1 ր. —
17. Կարմիր Արեւ — Ե. տարի, պատկերազարդ, կազմեց և
խմբագրեց Սուրբաթյան (206 էջ), 1923 թ., Յերևան 1 ր. 20 4.
18. Կարմիր Արեւ — Զ. տարի (պատկերազարդ).
կազմեց և խմբագրեց Սուրբաթյան (234 էջ),
1923 թ., Յերևան . . . 1 ր. 80 4.
19. Կարմիր Արեւ — Է. տարի կազմեց և խմբագրեց
Սուրբաթյան (488 էջ), 1924 թ. Յերևան . . . 2 ր. 80 4.
20. Աշխատանք — Ընթերցարան բանվորների և գյու-
ղացիների համար . . . — 60 4.
21. Բեմ, Ստրուվե, Վոլիով — Հանրահաշիվ, Ա. և Բ. մաս,
թարգմ. Արշակ Տոնյանի . . . 1 ր. 75 4.
22. Ա. Կիսկով — Տարրական յերկրաչափություն, թարգմ.
Արշակ Տոնյանի . . . 2 ր. 80 4.

Գինը 25 4.

Լույս տեսած զրքերը ձեռնարկում են Պետհրատի գրախանությունում
Տիրած 15000

Պետհրատի առաջին տպարանի վաղաժամ տպում

2019

3474

ՀՀ Ազգային գրադարան

NL0060741

